

Grijs en toch uit elkaar

Lizanne Schipper

Hij (60) wil in het oude huis blijven wonen, zij (56) wil verhuizen naar een socialehuurwoning. De bank ligt dwars. Die laat de hypotheek op beider naam staan, in plaats van alleen hem hoofdelijk aansprakelijk te maken. Daardoor komt zij niet in aanmerking voor sociale woningbouw en moet ze nog een tijd bij haar ex blijven wonen. Een huurhuis in de vrije sector kan ze zich niet veroorloven.

Het is een slepende zaak uit de praktijk van echtscheidingsmediator Rebecca Leeuwenberg (45). Frustrerend, want de man kan de hypotheeklast makkelijk in zijn eentje dragen. Nog wel. Het probleem, volgens de bank, zit hem in zijn leeftijd. Zijn pensioen is in zicht, en daarmee een lager inkomen. Daar komt nog bij dat over een kleine vijftien jaar zijn rentelasten stijgen, omdat zijn dertig jaar hypotheekrenteaftrek dan op is.

Het aantal 50-plussers dat uit elkaar gaat, stijgt in Nederland. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) registreerde de laatste vijftien jaar bijna een verdubbeling. Eenderde van de mensen die scheiden, is nu vijftig jaar of ouder. Dat komt doordat de groep babyboomers groot is, maar ook doordat deze generatie vaker vanwege de kinderen bij elkaar bleef, volgens Leeuwenberg. 'Als die de deur uitgaan, rijst de vraag: wat bindt ons nog?'

Eén voordeel van zo'n 'grijze' scheiding is dat die vaak harmonieuzer verloopt dan bij jongere mensen, bij wie vooral afspraken over de kinderen tot heibel leiden. Ouder en wijzer? Ja, merkt financieel planner Rik

Smit (57), medeauteur van het handboek *De betere grijze scheiding*. 'Bij ouderen is er meer berusting, ondanks de ingewikkelde problematiek.' Want aan scheiden op latere leeftijd kleven ook nadelen.

IN GEMEENSCHAP GETROUWD

De meeste 50-plussers zijn getrouwd in gemeenschap van goederen, dus bij een echtscheiding moet alles worden verdeeld. Vooral als over erfenissen en schenkingen geen afspraken zijn gemaakt, kan dat behoorlijk zuur zijn. Die bedragen gaan dan ook in tweeën. Op het moment dat dit soort verrassingen opduikt, ontstaan de conflicten, zegt mediator Leeuwenberg.

Ook bij huwelijkse voorwaarden kan dat gebeuren. Zeker als er een 'periodiek verrekkenbeding' is afgesproken, wat meer dan de helft van de stellen 25 jaar geleden nog deed. Zij komen bij een scheiding in de problemen als zij niet – zoals voorgeschreven – jaarlijks hebben uitgerekend hoeveel inkomen er na huishoudelijke uitgaven overbleef. In de praktijk doet vrijwel niemand

dat, maar dan kun je bij een scheiding alsnog worden afgerekend alsof je in gemeenschap van goederen bent getrouwd.

VROUWEN NIET ZELFSTANDIG

Bijna de helft van de vrouwen in de werkende leeftijd is niet economisch zelfstandig, aldus het Sociaal en Cultureel Planbureau. Zeker onder 50-plussers hebben veel vrouwen tijdens hun huwelijk geen of hooguit een deeltijdbaand, en dan ook nog tegen een lager salaris. Alsnog een goede baan vinden terwijl je er al zo lang uit bent, is lastig. Leeuwenberg: 'Als je wat ouder bent, loop je zakelijk een paar stappen achter. Vaak wordt dat onderschat. Werkgevers willen toch het liefst een twintiger.'

Bij een scheiding leidt dat ertoe dat vrouwen er gemiddeld een kwart in koopkracht op achteruit gaan, terwijl mannen slechts 0,2 procent inleveren, aldus cijfers van het CBS. Krijgen vrouwen partneralimentatie, dan gaan zij er zelfs gemiddeld 38 procent op achteruit. Dat klinkt onlogisch, maar er is pas sprake van partneralimentatie bij een

SCHEIDEN / Het aantal 50-plussers dat uit elkaar gaat, is de laatste vijftien jaar verdubbeld. Zo'n scheiding-op-leeftijd verloopt niet alleen anders dan bij jongere mensen, ook de gevolgen verschillen. Voor wie is het pensioen?

fors verschil tussen beider inkomens. Dat verschil wordt dus maar ten dele goedgemaakt door een toelage. Partneralimentatie stopt sowieso na twaalf jaar. Er is een wetsvoorstel om die termijn verder te bekorten, maar volgens financieel planner Smit komt er een uitzondering voor vrouwen die lang uit de running zijn.

Na een scheiding daalt niet alleen de koopkracht, door een lager inkomen, ook nemen de kosten van het levensonderhoud toe. Zeker als één van de twee in het oude huis blijft wonen, maar ook als beiden een voordelig flatje betrekken. De vuistregel is dat waar voorheen ieder de helft van het gezamenlijke inkomen nodig had, dat nu ongeveer 60 procent wordt, zegt financieel planner Smit. 'Je kunt de lamp niet voor de helft laten branden.'

BANK DOET MOEILIK

Oudere huizenbezitters hebben vaak een behoorlijke overwaarde opgebouwd. Een flink deel van de hypotheek is wellicht al afgelost of bij elkaar gespaard via een leven-

of een spaarhypotheek, gebruikelijk in de jaren tachtig en negentig. Sinds eind jaren tachtig zijn de huizenprijzen bovendien grofweg verdrievoudigd. De overwaarde die 50-plussers hebben, is zo vaak meer dan de helft van hun vermogen, aldus Smit.

Dat maakt het lastig om in het echtelijk huis te blijven wonen. Meestal staat dat op beider naam, dus moet één van de twee worden uitgekocht. Maar waar haal je zo'n bedrag vandaan? Daarvoor een hypotheek afsluiten, wordt lastig. Smit: 'Je inkomen kan nu oké zijn, maar als je nog maar vijf of tien jaar kunt werken, zal de bank niet happig zijn op een lening. Het gaat vaak om hoge bedragen, terwijl de tijd om de lening terug te betalen, beperkt is.'

Stel dat de vrouw vertrekt en zelf een ander huis wil kopen, dan kan ook dat lastig worden. Als zij een deeltijdbaand heeft en bijvoorbeeld 1.000 euro per maand verdient, kan ze een nieuw koophuis wel vergeten. Op dat inkomen kan ze hooguit een halve ton hypotheek krijgen, zelfs al kan ze een flinke overwaarde inbrengen. 'De woonlast mag

maar ongeveer eenderde van je netto-inkomen zijn, dus daarmee komt deze vrouw niet ver,' zegt Smit. Wat zij zou kunnen doen, is een aflossingsvrije hypotheek afsluiten. De rente is dan niet aftrekbaar, maar het leenbedrag wordt wel hoger.

PENSIEN VERDELEN

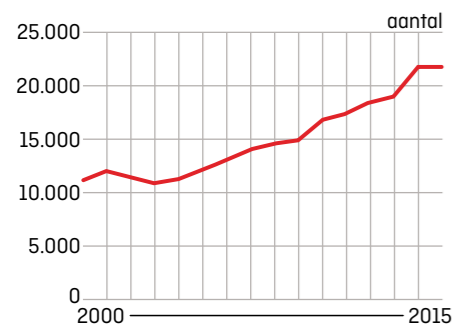
Wie de vijftig is gepasseerd, zal bij een scheiding doorgaans meer aan ouderdomspensioen moeten verdelen dan daarna nog is op te bouwen. Dat komt doordat er minder werkjaren resteren, maar ook door de versobering van de pensioenregelingen. Zo mag je sinds 2015 over inkomen boven een ton per jaar geen pensioen meer opbouwen.

Heb je daarop wel gerekend en ga je scheiden, dan ben je dubbel de klos: de vette jaren moet je delen, de magere zijn voor jou. Voor de partner die niet of minder werkt, is het beeld dan natuurlijk rooskleuriger. Maar soms is er juist in de laatste opbouwjaren nog een spurt, bijvoorbeeld door goed renderende beleggingen: hoe hoger het belegd vermogen, hoe meer rendement erbij komt. In dit geval is de tegenvaller voor de partner die het minst heeft gewerkt.

Voor grijze scheiders die klem zitten, valt met pensioen, huis en alimentatie wel wat te schuiven, zegt Smit. Stel bijvoorbeeld dat de man in het oude huis wil blijven wonen, maar niet aan genoeg geld kan komen om zijn ex uit te kopen. Dan kan hij een groter deel van het toekomstige pensioen toezeggen, bijvoorbeeld 60 of 70 procent. Als de vrouw zelf gaat huren en toch niet in één keer een groot bedrag nodig heeft, zal die er wel voor in zijn. Smit: 'Zij moet dan wel lang blijven leven om quitte te spelen.'

Abraham en Sarah single

Gescheiden 50-plussers per jaar

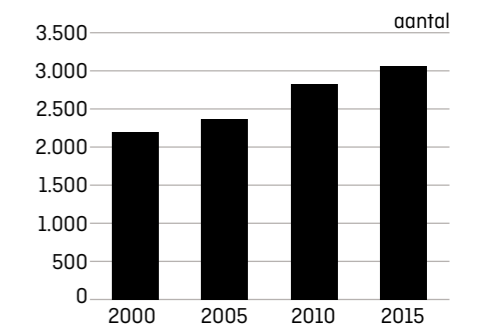
BRON: CBS

Na een scheiding daalt niet alleen de koopkracht, ook de kosten van het levensonderhoud nemen toe

Alsnog uit elkaar

Echtscheiding na 30 jaar huwelijk of meer

BRON: CBS